

Asia: VN/28554/2025

Työ- ja elinkeinoministeriön lausuntopyyntö hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi Euroopan unionin hiilirajamekanismia koskevan asetuksen toimeenpanosta annetun lain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Yleistä

Kaupan liitto pitää keskeisenä, että kansallinen sääntely toteutetaan yhdenmukaisesti EU-lainsäädännön kanssa, ilman lisävaatimuksia, jotka voisivat muodostaa suomalaisille yrityksille kilpailuhaittaa. Lakiluonnos vastaa näihin tavoitteisiin hyvin.

Hallituksen esityksessä kansallinen liikkumavara hyödynnetään pääosin harkitusti, ja ratkaisut ankkuroidaan suoraan EU-asetuksen (EU) 2025/2083 velvoitteisiin. Seuraamusmaksujen joustot tuodaan lakiin sitovasti, kuten EU-sääntely edellyttää, eikä kansallisia lisäelementtejä tai rinnakkaisia menettelyitä luoda. Tämä on yritysten näkökulmasta perusteltua ja selkeyttää sääntelykehikkoa.

Kaupan liitto korostaa kuitenkin, että CBAM-järjestelmä tuo yrityksille huomattavia tiedonkeruu- ja raportointivelvoitteita erityisesti kolmansien maiden toimitusketjuista. Siksi on tärkeää, että kansallinen viranomaisohjeistus tukee ennakoitavuutta ja riskiperusteista valvontaa eikä aiheuta ylimääräistä hallinnollista taakkaa.

Kokonaisuutena esitys on kannatettava, mutta Kaupan liitto nostaa esiin muutamia kilpailukyvyn, sääntelyn selkeyden ja toimeenpanon ennakoitavuuden kannalta tärkeitä kehityskohteita.

Muut huomiot

Kaupan liitto pitää hyvänä, että EU-asetuksen mahdollistamat seuraamusmaksujen alennusperusteet (kolmannen osapuolen virheet, vähäinen kynnsarvon ylitys ja 17 artiklan 7a tapaukset) sisällytetään kansalliseen lakiin. Kaupan liitto korostaa kuitenkin, että yrityksille tulee tarjota selkeä linjaus siitä, mitä dokumentaatiota edellytetään kolmansien maiden virheellisistä tiedoista, jotta tietojen puutteellisuus ei johda perusteettomiin sanktiouhkiin. Seuraamusmaksujen alentamiskriteerejä on perusteltua täsmentää ohjeistuksessa, jotta toiminnanharjoittajat voivat ennakoida velvoitteensa ja oikeusturvansa.

EU:n uusi 50 tonnin massaperusteinen kynnsarvo vapauttaa suuren osan pk-yrityksistä CBAM-velvoitteista. Kaupan liitto pitää tärkeänä, että Tullin ohjeistus varmistaa selkeän seurannan ja yksinkertaiset menettelyt, erityisesti satunnaistuojuille ja että kansallinen toimeenpano ei johda kaksoisraportointiin tai kansallisiin lisäselvityksiin, jotka voivat kumota EU-tason keventämisvaikutukset.

CBAM-järjestelmä edellyttää yrityksiltä päästötietojen keräämistä useista kolmansista maista, mikä on haastavaa ja aiheuttaa epävarmuutta. Kaupan liitto pitää tärkeänä, että viranomaiset tarjoavat selkeät ohjeet ja tulkintaperiaatteet tilanteisiin, joissa täydellisiä tietoja ei voida saada. Lisäksi korostamme, että komission tulee edistää ja tukea toimivien todentajamarkkinoiden syntymistä.

On erityisen tärkeää, että ns. oletusarvot, eli todentamattomien hiilidioksidipäästöjen yleisarvot, eivät ole kohtuuttomat, vaan pyrkivät vastaamaan ns. normaalitasoa. Monet teräslaadut muodostuvat useista eri prekursoreista, ja voi olla vaikeaa, jopa mahdotonta saada päästötiedot kaikista osa-aineista ja -prosesseista. Siksi oletusarvojen tulisi – ainakin esimerkiksi kahden ensimmäisen vuoden ajan 2026 - 2027 – olla kohtuullisia eikä rangaistuksenomaisia.

Kaupan liitto korostaa, että CBAM:n toimeenpanon tulee tukea pitkän aikavälin investointeja ja markkinaehtoista siirtymää vähähiilisiin ratkaisuihin. Siksi on tärkeää, että:

- valvonta ja tulkinnot eivät johda suomalaisille toimijoille EU-kilpailijoita tiukempiin vaatimuksiin.
- kansallinen sääntely tukee toimitusketjujen kehittämistä, hiilen hinnoittelun ymmärrettävyyttä ja ennakoitavaa investointiympäristöä.
- yrityksille tarjotaan riittävä siirtymäaika ja viranomaisresursseja suunnataan yritysneuvontaan.

Kaupan liitto

Hiilamo Simo
Kaupan liitto ry